

2022–2023 MOKSLO METŲ GIMTOSIOS KALBOS (BALTARUSIŲ, LENKŲ, RUSŲ, VOKIEČIŲ) MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO KALBĖJIMO DALIES POTEMĖS

BALTARUSIŲ KALBA

Самавызначэнне асобы

1. Узаемасувязь літаратурнай мовы і народных гаворак.
2. “Зямля халодная, і неба халоднае, космас яшчэ халаднейшы... Даў нам Бог жыццё, каб мы ўсё гэта сагрэлі... Душамі сваімі сагрэлі!” Жыццёвая філасофія Васіля-Мульціка. (Па п’есе А. Дударова “Вечар”).
3. Вобраз малой радзімы ў паэзіі Я. Янішчыц.
4. Сымон Будны і Васіль Цяпінскі – прадаўжальнікі традыцый Ф. Скарыны.
5. Тэма мастака і мастацтва ў творах беларускай літаратуры.
6. Сяляне-палешукі і інтэлігенцыя ў трылогіі Я. Коласа “На ростанях”.
7. Выяўленне сапраўднай сутнасці чалавека ў творах В. Быкава.
8. “У паэта няма забароненай зоны...” Грамадзянскія матывы ў творчасці П. Панчанкі.

Чалавек і традыцыя

1. З гісторыі беларускага правапісу.
2. Беларуская мова сярод славянскіх моў.
3. “Свае” і “чужыя” ў аповесці В. Быкава “Знак бяды”.
4. “Мінулае вучыць нас, як жыць сёння”. (Па творах Я. Баршчэўскага).
5. Праблема чалавечага шчасця і сэнсу жыцця ў рамане І. Шамякіна “Трывожнае шчасце”.
6. Традыцыі і наватарства ў творчасці І. Мележа.
7. Мастацкія асаблівасці жыццяў і казанняў. (На прыкладзе “Жыцця Ефрасінні Полацкай”, твораў Кірылы Тураўскага).
8. Дзейнасць Ф. Скарыны ў кантэксце еўрапейскага Рэнесансу.

Чалавек у віхуры гісторыі

1. Нарматыўнасць – асноўная рыса літаратурнай мовы.
2. Асаблівасці мовы публіцыстычных твораў.
3. Простая і ўскосная мова як спосаб перадачы чужога маўлення.
4. Трагічны лёс беларускага сялянства ў аповесці В. Быкава “Знак бяды”.
5. Верш М. Багдановіча “Пагоня” – патрыятычны гімн Беларусі.
6. “Ты мой боль святы, Беларусь мая...” (Па творчасці Л. Геніюш).

7. “Колькі талентаў зьялося,
Колькі іх і дзе ляжыць...” (Я. Колас). Раскрыце тэму на прыкладзе лёсаў рэпрэсаваных беларускіх пісьменнікаў.
8. Гуманістычная скіраванасць прозы М. Зарэцкага. (На прыкладзе апавяданняў “Ворагі”, “Кветка пажоўкля”).

Чалавек у свеце каштоўнасцей

1. Беларуская мова як адлюстраванне нацыянальнага бачання свету.
2. Асаблівасці моўнага этыкету ў тэкстах розных жанраў.
3. “Трапяткое, жывое, як сонца ў росах, несмяротнае, роднае матчына слова!” (Па творчасці Н. Гілевіча).
4. Духоўны свет, маральная высакароднасць Андрэя Лабановіча. (Па трылогіі Я. Коласа “На ростанях”).
5. Пошукі мастаком свайго шляху. (Па паэме Я. Коласа “Сымон-музыка”).
6. “Любоў мая, ты песня і маркота...” Паэзія кахання Я. Янішчыц.
7. Філасофская і эстэтычная аснова твораў А. Жука.
8. Вершаказы ў творчасці А. Разанава.

Чалавек сярод людзей

1. Сродкі моўнай маніпуляцыі ў рэкламных тэкстах.
2. Прыказкі, прымаўкі, фразеалагізмы. Іх месца і роль у маўленні.
3. “Люблю ўсе колеры жыцця...” Гуманістычны пафас творчасці С. Грахоўскага.
4. Псіхалагізм прозы К. Чорнага.
5. Своеасаблівасць мастацкага свету Я. Брыля.
6. Агульначалавечыя каштоўнасці і гуманістычныя ідэалы ў творах аўтараў “філалагічнага пакалення”.
7. Трагізм кахання Алесі Мандрэй. (Па раману В. Адамчыка “Чужая бацькаўшчына”).
8. Самасуеўшчына і прыёмы яе выкрыцця ў рамане А. Мрыя “Запіскі Самсона Самасуя”.

LENKŲ KALBA

W poszukiwaniu tożsamości

1. Języki, historia i kultura Słowian. Przedstaw temat na podstawie wybranej grupy Słowian (południowych, zachodnich lub wschodnich).
2. Wilno – odwieczne miasto wielu kultur, języków i religii.
3. Nazwy obiektów geograficznych, miejsc i miejscowości w Twojej okolicy – analiza zebranego materiału.
4. Twoja antologia najpiękniejszych wierszy o Wilnie. Uzasadnij swój wybór.
5. Józef Czechowicz – przedstawiciel katastrofizmu w literaturze dwudziestolecia międzywojennego.
6. Miasto jako bohater literacki. Omów temat na podstawie wybranych utworów literackich.
7. Indywidualizm – wyraz dumy i wielkości człowieka, przejaw jego pychy czy manifestacja inności? Rozważ problem na przykładzie wybranych bohaterów literackich.
8. Powieść i film „Dolina Issy” – dwa nostalgiczne powroty „na ojczyzny łono”.

Człowiek i tradycja

1. Język polski dawniej i dziś. Odwołując się do wybranych przykładów, ukaż różne zmiany językowe.
2. Mądrość ludowa zawarta w przysłowiach. Omów pochodzenie, budowę i funkcję przysłów polskich, przywołując odpowiednie przykłady.
3. Styl pisarski Stefana Żeromskiego. Wskaż charakterystyczne jego cechy, odwołując się do utworów pisarza.
4. Polska literatura i sztuka na mapie kulturalnej Europy w czasach Mikołaja Kopernika.
5. Świat polskiej szlachty w humorystycznym zwierciadle komedii Aleksandra Fredry.
6. *Każdy może wziąć z jej poezji, ile jest w stanie unieść* (S. Balbus). Prostota, subtelny humor i głębia poezji Wisławy Szymborskiej.
7. Świat symboli w literaturze i sztuce. Omów temat na podstawie wybranych przykładów.
8. Reminiscencje kultury średniowiecznej we współczesnej kulturze.

Człowiek w wirze historii

1. Wpływ języków europejskich na kształtowanie się polskiego zasobu słownikowego. Omów zapożyczenia w porządku chronologicznym.
2. Język „Zemsty” Aleksandra Fredry.
3. Tendencje rozwojowe polszczyzny w XXI w. Omów zagadnienie na podstawie różnych przykładów.
4. Rzeczywistość historyczna a wykreowany narodowy mit. Rozważ zagadnienie na przykładzie wybranej części „Trylogii” Henryka Sienkiewicza.

5. Dzieje Uniwersytetu Wileńskiego i sylwetki związanych z nim znanych osobistości.
6. Karty z historii Warszawy w wybranych dziełach literatury i sztuki.
7. Zróżnicowanie postaw społecznych w powieści Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem” i ich ocena z perspektywy współczesnego czytelnika.
8. Powstanie styczniowe w literaturze i malarstwie. Omów zagadnienie na podstawie wybranych przykładów.

Człowiek w świecie wartości

1. Słownictwo neutralne i zabarwione stylistycznie. Na podstawie słowników omów różne odcienie stylistyczne wyrazów oraz konteksty ich użycia.
2. Ewolucja polskich zwrotów do adresata. Jak w różnych okresach i środowiskach zwracano się do innych?
3. *Ten, który wszystkim serce swe otwiera, [...] jest z ojczyzny mojej. Jest człowiekiem* (A. Słonimski). Omów na wybranych przykładach, co jest miarą człowieczeństwa dla poetów i pisarzy XX wieku.
4. Zderzanie się różnych wartości w twórczości Władysława St. Reymonta. Rozważ zagadnienie na przykładzie wybranego utworu noblisty.
5. Władza przynosi sławę, przywileje i majątek. Czy zatem zmienia ludzi na lepsze? Rozważ problem, odwołując się do różnych przykładów z literatury i historii.
6. *Droga zbawienia przechodzi także przez ludzką pracę* (Jan Paweł II). Różne ujęcia stosunku ludzi do pracy w utworach literatury polskiej różnych epok.
7. *Nie ma pytań pilniejszych od pytań naiwnych* (W. Szymborska). Rozważ na podstawie wybranych wierszy, jakie pytania przed czytelnikiem stawia poeta.
8. Okiem reportera. Na podstawie twórczości Ryszarda Kapuścińskiego omów wartości istotne dla ludzi różnych kultur.

Człowiek wśród innych ludzi

1. Eufemizmy łagodzą obyczaje. Omów temat na wybranych przykładach.
2. Tradycje krasomówcze w dawnym świecie oraz dzisiaj. Wybitni mówcy i cechy ich wypowiedzi.
3. Małe i duże kłamstwa, oszustwa oraz zdrady. Omów sylwetki i losy wybranych „antybohaterów” literackich, których czyny świadczą o ich pogardzie wobec innych ludzi.
4. *Holoubek [...] przyzwyczaił publiczność do tego, że jest kimś więcej niż aktorem* (J. Majcherek). Zaprezentuj osobowość i dorobek jednego z najwybitniejszych polskich aktorów – Gustawa Holoubka.
5. Małżeństwo – budujący związek czy niszcząca siła? Rozważ zagadnienie na wybranych przykładach literackich.
6. Wizerunki wolnych i zniewolonych pisarzy oraz bohaterów literackich.
7. Tradycyjne media a media cyfrowe. Przedstaw ich rodzaje i porównaj środki oddziaływania.
8. Historia komiksu w Polsce. Omów ewolucję gatunku, odwołując się do przykładów.

RUSU KALBA

В поисках себя

1. Образы учителей в произведениях русской литературы («Недоросль» Д. Фонвизина, «Капитанская дочка» и «Евгений Онегин» А. Пушкина, «Человек в футляре» А. Чехова и / или др.).
2. «Сонечка, Сонечка Мармеладова, вечная Сонечка, пока мир стоит!» – символ самопожертвования во имя ближнего. В чём спорность трактовки этого образа в романе Ф. М. Достоевского «Преступление и наказание»?
3. Нравственный апокалипсис в произведениях Чингиза Айтматова. В чём уникальность поэтического мира писателя? (На примере романа «Плаха»).
4. «...это самое лучшее и оригинальное, что я написал в своей жизни», – говорил И. Бунин о цикле рассказов «Тёмные аллеи». В чём заключалось новаторство писателя в изображении «энциклопедии любви»?
5. «Пошлость всегда находила в нём жестокого и острого судью» (М. Горький). На примере 2–3 произведений докажите справедливость известного высказывания Горького о Чехове.
6. Сцены объяснения в любви на страницах романов русских классиков (А. Пушкина, Л. Толстого, И. Тургенева, И. Гончарова и др.). Что ищем мы в них для себя и чего найти не можем?
7. Почему человек обращается к вере? Евангелие на страницах русской классики.
8. Согласны ли Вы со словами А. Вознесенского: «Все прогрессы реакционны, если рушится человек»? Аргументируйте своё мнение.
9. Традиции и новаторство литовского театра. Выдающиеся мастера театрального искусства Литвы.
10. Человек и природа как «вечная тема» в произведениях классиков (на примере 2–3 произведений).

Человек в водовороте истории

1. Фантастический роман в литературе. Моя аннотация к одному из них.
2. «Век мой, зверь мой...» Жестокая действительность XX века в произведениях О. Мандельштама, А. Ахматовой, Б. Пастернака.
3. Поэты, переводившие произведения У. Шекспира. Кому из них я отдаю предпочтение и почему?
4. «Люди, как люди...» Сатирическое изображение Москвы 30-х годов в романе М. Булгакова «Мастер и Маргарита».
5. «...хотите – буду безукоризненно нежный, не мужчина, а – облако в штанах!» Современный взгляд на творчество В. Маяковского. Почему исполняют его стихи известные рэперы?
6. «В теперешнее время полезнее всего отрицание...» В чём заключаются сила и слабость базаровского нигилизма? (По роману И. С. Тургенева «Отцы и дети»).

7. Если Чехов завершает классический период русской литературы, то его Ионыч – последний в галерее «лишних людей» – Онегина, Печорина, Базарова?! Согласитесь или опровергните данное высказывание.
8. Жители коммуналок из рассказов М. Зощенко и чудики В. Шукшина как продолжатели темы «маленького человека», начатой А. Пушкиным и Н. Гоголем, – какие чувства они вызывают у читателей в наши дни и почему?
9. «Всякое сегодня – одновременно и колыбель, и саван: саван для вчера, колыбель для завтра...» Романы-предупреждения: Е. Замятин «Мы», Дж. Оруэлл «1984», У. Голдинг «Повелитель мух» и / или др. От чего они предостерегают и сегодня?
10. Осень и весна – образы-антиподы в поэзии и прозе.

Человек в мире ценностей

1. «Счастливая, счастливая, невозвратимая пора детства!» Тема детства в литературных произведениях. Почему люди дорожат воспоминаниями о детстве?
2. «Хата с краю с окнами на две стороны перебралась в центр. Что прежде творилось по неразумению, сделалось искусом просвещённого ума». Как в повестях В. Распутина раскрываются проблемы нравственной деградации современного общества? Согласны ли вы с позицией писателя?
3. Сказки для взрослых М. Салтыкова-Щедрина, Ф. Достоевского, О. Уайльда, Ф. Кафки. Почему они так трагичны, что не оставляют читателям надежды на чудо?
4. «На зеркало неча пенять, коли рожа крива». Роль какого персонажа вы согласились бы сыграть в комедии Н. Гоголя «Ревизор» и почему?
5. Русский романтизм первой трети XIX века в живописи, музыке и литературе на примере творчества нескольких авторов (Кипренский, Брюллов, Айвазовский, Верстовский и / или др.).
6. Современная литовская литература о времени и о Литве (по произведениям Р. Гавялиса, Ю. Иванускайте, М. Ивашкявичюса, Ю. Кунчинаса, Г. Кунчюса или других авторов по выбору учащегося – 1–2 произведения).
7. Тема памяти в русской поэзии (на примере произведений 2–3 авторов).
8. Достоевский-портретист (по роману «Преступление и наказание»).
9. Современное прочтение пьесы А. П. Чехова «Вишнёвый сад». Как вам кажется, кто одержал верх в современной действительности: «недотёпы» или «лопахины»?
10. Традиционные ценности, обычаи и особенности языка в культуре староверов Литвы.

Человек среди людей

1. «Выткался на озере алый цвет зари. На бору со звонами плачут глухари...» Цветопись, звукопись и изысканная метафоричность лирики Сергея Есенина. За что мы любим его стихи?
2. Какое художественное произведение (музыка, фильм, спектакль) вы можете назвать своим «учебником жизни» и почему?

3. «Давайте восклицать, друг другом восхищаться, Высокопарных слов не надо опасаться...» Жанр авторской песни. Любимые песни от Окуджавы до наших дней.
4. Что такое любовь: страсть, миссия или самопожертвование? (По роману И. А. Гончарова «Обломов» и / или роману Л. Н. Толстого «Война и мир»).
5. «И снится чудный сон Татьяне...» Роль сновидений в литературных произведениях разных направлений и жанров.
6. Выдающиеся русские Литвы (Иван Трутнев, Лев Карсавин, Иван Егоров, Елена Чудакова и / или др.). Почему и сегодня их помнят в Литве?
7. Ораторское искусство как ключ к успешной карьере современного молодого человека.
8. Модные тенденции в языке. Нужно ли бороться за чистоту и нормы современного русского языка? Можно ли унифицировать русский язык с помощью реформы, и кто от этого выиграет?
9. Способы и формы заимствований в современном русском языке. Опыт самостоятельного исследования.
10. Фразеологизмы и поговорки как непере译имые идиомы. Фразеологизмы в русском и других языках.

VOKIEČIŲ KALBA

Identitätssuche

1. Jugendsprache als Ausdruck der Identität.
2. Das erste schöngeistige Werk in litauischer Sprache „Metai“ von K. Donelaitis.
3. Probleme der Gegenwart in Max Frisch's Dramen.
4. Sprache und Identität.
5. Kulturelle Globalisierung. Angst vor dem Identitätsverlust.

Menschen und Traditionen

1. Feste und Bräuche in Deutschland.
2. Veränderungen im Wortschatz der deutschen Gegenwartssprache.
3. Andere Länder, andere Sitten. (Sprichwort) Begründen Sie Ihre Meinung dazu.
4. Globalisierung und Traditionen.
5. Litauische Sitten und Bräuche in der Volksdichtung.

Menschen und Geschichte

1. Preußisch-litauische Identität in Hermann Sudermann's „Litauischen Geschichten“.
2. Thomas Mann in Litauen.

3. Krieg und Nachkriegszeit in den Werken deutscher Autoren.
4. Bedeutung der schriftlichen Denkmäler.
5. Litauische Geschichte in den literarischen Verfilmungen.

Werte in der Gesellschaft

1. Jeder ist sich selbst der Nächste. Stimmen Sie zu? Begründen Sie Ihre Meinung.
2. Arbeiten wir, um zu leben, oder leben wir um zu arbeiten?
3. Kafkas Josef K. sieht sich plötzlich in einen „Prozess“ verwickelt. Welche Grundsituation des Menschen wird in diesem Roman sichtbar?
4. Worauf beruht die literarische Bedeutung des Romans „Die Blechtrommel“ von Günter Grass?
5. Johann Wolfgang von Goethe's Faust als strebender und irrender Mensch.

Menschen miteinander

1. Das menschliche Miteinander in der Erzählung von Peter Bichsel „Der Milchmann“.
 2. Der Klügere gibt nach. (Sprichwort) Begründen Sie Ihre Meinung dazu.
 3. Wie du mir, so ich dir. (Sprichwort) Begründen Sie Ihre Meinung dazu.
 4. Bedeutung der Kommunikation.
 5. Mehrsprachigkeit in der Gesellschaft.
-